

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ФОРМ І МЕТОДІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Л.Є. Бегеца

*кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології та соціальної роботи
Інституту підготовки кадрів Державної служби зайнятості України*

l_begeza@ukr.net

Бегеца Л.Є. Психолого-педагогічні засади використання інтерактивних форм і методів навчання студентської молоді. Статтю присвячено проблемі застосування інтерактивних методів навчання на семінарських та практичних заняттях із зоопсихології та порівняльної психології. На основі аналізу, систематизації й узагальнення науково-практичного досвіду визначено ефективність та перспективність інтерактивних лекцій. З огляду на вивчення наукових позицій щодо сучасних фахових компетентностей практичного психолога, окреслено форми інтерактивних методів навчання, що сприяють науково-пізнавальній мотивації, саморозвитку, практичним умінням і навичкам студентів. Відзначено, що застосування інтерактивних методів навчання на семінарських та практичних заняттях із зоопсихології та порівняльної психології (робота в малих групах, предметні екскурсії, дебати, диспути, навчальні тренінги, турніри, різні види ігор, вправи, задачі, проблеми та ін.) слугує методами перевірки засвоєння студентами нового чи вивченого матеріалу.

Ключові слова: інтерактивний метод навчання, форми інтерактивного методу навчання, ігрові технології.

Begeza, L.E. Psychological and pedagogical principles of using interactive teaching forms and methods for young students. The article is devoted to the problem of interactive methods and forms of teaching application in seminars and practical classes on Zoopsychology in the educational environment of the III-IV accreditation levels educational institutions, which promote student's personality development, increase activity and creative autonomy in learning, providing the formation of practical abilities and skills. Interactive teaching methods represent a cognitive «students – teachers» interactive model in the educational process with the aim of achieving didactic results. On the basis of analysis, systematization and synthesis of scientific and practical experience, the efficiency and perspective of interactive lectures has been determined. Given the study of scientific positions on the current professional competences of a practical psychologist, the forms of interactive teaching methods that promote scientific and cognitive motivation, self-development, practical skills and abilities of students have been outlined. Interactive teaching methods comprise three aspects of communication: communicative, interactive and perceptual. Using forms of interactive learning, the teacher acts as an "organizer", "coach", "consultant", "facilitator". Practice shows, that interactive teaching methods help students to receive and absorb much more information, contribute to the growth of his/her professional skills, the formation of critical thinking, the development of communicative skills and self-presentation. It has been noted that the usage of interactive training methods in seminars and practical classes on Zoopsychology and Comparative psychology (work in small groups, subject excursions, debates, disputes, training sessions, tournaments, various types of games, exercises, tasks, problems, etc.) serves as a method for verifying students' learning of new or learned material. The system of interactive teaching for students' youth includes: developing communication abilities and skills; solving the perceptive communication task; developing research skills; providing the development of teamwork skills.

Keywords: interactive teaching method, interactive teaching method forms, game technologies.

Постановка проблеми. Соціально-економічні умови розвитку українського суспільства характеризуються динамічними процесами та змінами, коли від людини очікуються розвинені особистісні якості, фахові практичні уміння і навички, сформована Я-концепція, які демонструють конкурентоздатність спеціаліста на ринку праці. Це, у свою чергу, передбачає впровадження у систему підготовки фахівця сучасних методів навчання, метою яких є сприяння розвитку індивідуальних можливостей та мотивації особистості кожного студента. Оптимальним для розвитку особистості є діалогічне соціально-психологічне та дидактичне середовище. Навчальний процес у контексті діалогу – це активна взаємодія його учасників, тобто інтеракція, що здійснюється за допомогою відповідних методів. Характерною рисою такого навчання є взаємодія, творча співпраця та взаєморозуміння викладача і студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У психології поняття «Я-концепції» розглядалось у роботах Р. Бернса, М. Боришевського, О. Гуменюк, В. Джемса, Е. Еріксона, К. Роджерса, О. Киричука, І. Кона, В. Століна, О. Спіркіна, Л. Терлецької, А. Фурмана та ін. Науковці аналізують онтогенетичний, гносеологічний аспекти даного феномену, досліджують його структуру, функціональні прояви тощо.

Соціально-психологічні аспекти визначення сутності інтерактивних методів навчання, їх класифікації та практичного застосування для розв'язання навчальних завдань набули висвітлення у роботах В. Дорожкіна, Л. Карамушки, А. Мартинець, К. Мілютіної, Л. Пироженко, О. Пометун, М. Скрипник, та ін.

Вивченню теоретичних і дидактичних проблем застосування інтерактивних методів у навчальному процесі присвячені роботи таких науковців, як І. Бех, П. Гусак, О. Єльников, М. Кларін, О. Коберник, О. Комар, Т. Кравченко, М. Крайня, Г. Кривчикова, В. Мельник, Л. Пироженко, О. Пометун, В. Рибалка, О. Савченко, Ю. Фокін, та ін.

Соціально-економічні умови ринку праці, вимоги до гнучкості й високого рівня мобільності конкурентоздатності професійних якостей особистості ставлять ряд завдань до підготовки майбутнього спеціаліста: впровадження наукових досягнень у галузі психолого-педагогічних і соціально-економічних наук та їх трансляція у змісті, методах, формах і засобах навчання фахових дисциплін; сприяння саморозвитку та самореалізації студента у майбутній професійній діяльності; застосування предметно-змістовних технологій фахової підготовки, що ґрунтуються на ідеях розвивального та особистісно орієнтованого навчання, на системі формування соціально-психологічних і професійних компетенцій як результатів навчання.

Недостатня розробленість системи використання інтерактивних методів навчання студентів-психологів на семінарських та практичних заняттях з зоопсихології та порівняльної психології і безперечно значущість проблеми обумовили вибір теми вивчення.

Мета статті: в рамках вивчення теми «Психологічні засади формування Я-концепції особистості» обґрунтувати психолого-педагогічні засади застосування інтерактивних методів і форм навчання на семінарських та практичних заняттях із зоопсихології в умовах вищого навчального закладу III-IV рівнів акредитації.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих результатів. Особливість навчального процесу у вищому навчальному закладі (ВНЗ) III-IV рівнів акредитації в умовах інформаційного простору передбачає створення умов для всебічного розвитку особистості студента, мотивації до самоактуалізації, самоздійснення та формування конкурентоздатного та професійно затребуваного спеціаліста. Методи для здійснення професійної підготовки студентів, які б спрямовували їхній особистісний та професійний саморозвиток, формували уміння і навички креативного мислення, творчого підходу до діяльності вимагають сучасних інтерактивних форм і методів організації навчального процесу.

У літературі існує велика кількість класифікацій класичних методів пізнання та засвоєння інформації, які об'єднуються на основі однієї або кількох загальних ознак, метою яких є пошук, засвоєння, трансляція знань, умінь і навичок. На допомогу традиційним методам навчання приходять нові, зокрема, інтерактивні методи навчання.

Слово «інтерактив» походить від англійських слів «inter» – взаємний і «act» – діяти. Тобто, інтерактивний – здатний до комунікації та спільного виконання дії, завдання. Інтерактивне навчання – це специфічна форма організації пізнавальної діяльності, яка має передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність [1]. У психолого-педагогічній літературі поняття «інтерактив» розуміють як принцип організації і функціонування педагогічного, психологічного, інформаційно-технологічного спілкування в режимі діалогу учасників взаємодії. Інтерактивні методи навчання сприяють реалізації трьох сторін спілкування: комунікативної (обмін інформацією); інтерактивної (вироблення стратегії і координації спільних дій); перцептивної (сприйняття і розуміння одини одного).

Встановлено, що в умовах діалогічного навчального спілкування спостерігається підвищення якості сприйняття, покращується робота пам'яті, інтенсивно розвиваються такі психічні властивості особистості, як: стійкість та концентрація уваги, уміння її розподіляти; дедуктивні та індуктивні властивості мислення; здатність аналізувати діяльність партнера, бачити його мотиви, цілі уяви (в даному випадку мається на увазі уміння ставити себе на місце інших). В процесі спілкування відбувається виховання культури емоцій, почуттів, розвиток здатності до співчуття, співпереживання, здібностей управління своєю поведінкою, пізнати самого себе [3].

За інтерактивного навчання відбувається суб'єкт-суб'єктне співнавчання, де студент і викладач є рівнозначними учасниками навчання. Викладач, використовуючи форми інтерактивного навчання, виступає у ролі «організатора», «коуча», «консультанта», «фасилітатора».

Останніми роками, у зв'язку з реформами вищої школи, змінились ролі й функції студента, чому сприяє кредитно-модульна система оцінювання знань і практичних навичок студентів. За таких умов інтерактивна технологія навчання – це така організація навчального процесу, за якої студент у процесі навчання, самостійно чи взаємодіючи у малій групі, виконує конкретне завдання, метою

якого є особистісний та професійний розвиток особистості: мотивація процесу пізнання, психолого-педагогічні умови досягнення прогнозованих результатів.

Практика свідчить, що інтерактивні методи навчання допомагають студенту отримати та засвоїти значно більший обсяг інформації, сприяють зростанню його професійних умінь і навичок, формуванню критичного мислення, розвитку комунікативних навичок і самопрезентації. Таким чином, використання системи інтерактивного навчання студентської молоді:

- розвиває комунікативні вміння і навички; допомагає встановленню емоційних контактів, толерантного сприйняття альтернативної думки; розвиває навички формулювати та аргументувати власну думку;

- вирішує перцептивну задачу спілкування, розвиває вміння аналізувати навчальну інформацію, творчо підходити до засвоєння навчального матеріалу;

- розвиває науково-дослідні навички (аналіз, синтез, індукція, дедукція, постановка цілей та ін.); моделювання практичних ситуацій; засвоєння навичок проектної діяльності, самостійної роботи при виконанні творчих робіт;

- забезпечує розвиток навичок будувати конструктивні взаємини в групі, визначати своє місце в ній, попереджувати та конструктивно вирішувати конфлікти, шукати компромісні рішення, навчаючись працювати в команді.

Професійна діяльність як особлива сфера діяльності висуває цілу низку вимог до практичного психолога як її суб'єкта. Аналіз розвитку практичної психології дозволяє згрупувати все це розмаїття вимог у три великі групи:

- позиційні вимоги, пов'язані з місцем і роллю психолога у загальній функціональній структурі процесу психологічної допомоги особистості;

- діяльнісні вимоги, пов'язані з процесом надання психологічної допомоги особистості як основним завданням діяльності практичного психолога;

- особистісні вимоги, пов'язані з особливим характером суб'єкт-суб'єктної взаємодії психолога з клієнтом.

Вищезазначені вимоги потребують ґрунтовної підготовки студентів у напрямках та сферах психологічної науки. Особливе місце серед навчальних курсів посідає така дисципліна, як «Зоопсихологія та порівняльна психологія». Вивчення зоопсихології та порівняльної психології є основою фахової підготовки практичних психологів, спрямованої на оволодіння навичками орієнтування в сучасних розробках та досягненнях науки, навичками побудови наукових гіпотез; формування умінь розуміти наукові підходи до проблеми різноманітних форм поведінки, враховувати взаємодію вроджених та набутих форм поведінки та ролі генетичної готовності до навчання, що забезпечує мотивацію подальшої поведінки.

Нагадаємо, що зоопсихологія (від грецького *zoon* – тварина, *psyche* – душа, *logos* – наука) – це наука, що вивчає особливості та закономірності розвитку психіки тварин, її прояви, походження, розвиток у видовому та індивідуальному аспектах, про формування психічних процесів у тварин в онтогенезі, походження та розвиток психіки, її розвиток в процесі еволюції, наука, яка розглядає і біологічні передумови, і передісторію зародження людської свідомості. Предметом зоопсихології є дослідження формування поведінки та психічних процесів у тварин в онтогенезі, роль поведінки в еволюційному процесі, біологічні передумови становлення людської свідомості.

Етологія (від грец. *ethos* - звичай, звичка, поведінка і *logos* - вчення, наука) – це наука про поведінку тварин, яка займається аналізом генетично зумовлених елементів поведінки і проблемами їх еволюції. Дані етології використовують у медицині, кібернетиці, **біоніці**, тваринництві тощо.

Порівняльна психологія – галузь психології, яка вивчає загальне та відмінне в психіці тварин та людини, порівнює психічні процеси тварин і людини в онто– та філогенезі, знаходить якісні відмінності, які обумовлені соціально-історичними факторами, розвитком трудової діяльності, суспільного життя, мови та свідомості людини.

Необхідність застосування інтерактивних методів навчання обумовлена завданнями дисципліни, а саме: ознайомити студентів із основними етапами еволюції психіки, закономірностями поведінки і психіки тварин різного рівня еволюційного розвитку з точки зору сучасної етології; розглянути основні види соціальних та інших форм поведінки, реакцій тварин та їхніх угруповань, сприяти розвитку навичок застосування студентами знань біологічних основ

поведінки для об'єктивного аналізу психічних явищ у людини; розкрити процеси розвитку психіки у філогенезі та онтогенезі, а також питання, пов'язані з біологічними передумовами антропогенезу; сформулювати у студентів наукового світогляду та переконань, які б сприяли системному підходу в діяльності щодо аналізу психічних процесів, явищ та індивідуально-психічних властивостей людини.

Для забезпечення реалізації вищеназваних завдань навчальної дисципліни невід'ємною формою організації навчального процесу у ВНЗ є лекція. Її основна дидактична мета – формування орієнтувальної теоретичної основи для подальшого засвоєння студентами навчального матеріалу [2, с.207]. У ході лекцій розкривається понятійний апарат та зміст навчального курсу, з використанням навчального матеріалу аналізуються актуальні проблеми навчальної дисципліни, чому сприяють такі інтерактивні форми лекцій, як: лекція прес-конференція, лекція-бесіда, лекція-конференція, лекція-квест, лекція «круглий стіл», багатоцільова лекція, лекція-екскурсія, проблемна лекція, лекція-брейнстормінг, лекція із заздальгідь запланованими помилками, лекція-брифінг, лекція-візуалізація, бінарна лекція та ін.

Розглядаючи такі теми, як: «Когнітивні аспекти навчання. Інсайт як навчання», «Розвиток психічної діяльності тварин в онтогенезі», «Проблема мислення, інтелекту та свідомості у тварин» застосування інтерактивних форм представлення інформаційного матеріалу («відкритий мікрофон», «кросворд», «так/ні» та ін.), сприяє становленню студентів як активних учасників навчального обговорення, активізує їхню мисленнєву діяльність.

Таблиця 1

Форми застосування інтерактивних методів навчання на семінарських та практичних заняттях із зоопсихології та порівняльної психології

Форми інтерактивного методу навчання	Семінарське заняття	Практичне заняття
«Робота в парах»	-	закріплення та перевірка теоретичних знань
«Естафета», «Відкритий мікрофон»	-	шляхом формування ланцюжка запитань та надання відповідей на них закріплення нового матеріалу
«Акваріум»	спрямований на практичне вдосконалення навичок роботи у малих групах, вміння представляти та аргументувати свою точку зору	
«Мозковий штурм»	метод колективного пошуку рішень, який базується на висловленні кожним учасником своїх думок та ідей щодо вирішення проблемного питання.	
«Метод ПРЕС», «Визнач позицію»	формування у студентів здатності аргументовано, чітко й стисло формулювати та представляти свою точку зору з проблемного питання, а також дискутувати із співрозмовниками	-
«Ділова гра»	мета: розширити діапазон знань студентів, формувати діловий стиль спілкування у професійній діяльності.	активізувати мислення студентів, підвищити самостійність майбутнього фахівця, наблизити навчання до професійної діяльності.
«Два-чотири-всі разом»	ефективний метод навчання для розвитку навичок спілкування в групі, вміння переконувати та вести дискусію; дозволяє учасникам набутти навичок співробітництва, оволодіти вміннями висловлюватись та активно слухати.	
«Дискусія»	формування у студентів навичок ораторської майстерності, публічного виступу та дискутування	-
«Карусель», «Коло ідей»	обговорення проблеми з діаметрально протилежних позицій; розвиток у студентів вміння аргументувати власну позицію	
«Навчаючи – навчаю»	засвоєння інформації завдяки активній участі студента в навчанні та передачі знань одногрупникам	
«Кейс-метод»	-	використання задач для аналізу, обговорення та вироблення спільного рішення; актуалізує засвоєні знання, мотивує до пошуку інформації при вирішенні спірного питання
«Коуч-стратегія»	розкриття внутрішнього потенціалу особистості студента; розвиток особистісних та професійних якостей через делегування відповідальності	

О. Пометун, Л. Пироженко [3] інтерактивні методи навчання вивчають за двома підходами: групові та фронтальні. Перші передбачають вирішення практичного завдання у малих групах, другі – взаємодія усіх учасників навчального процесу. Тому, семінарські та практичні заняття мають більші можливості для використання інтерактивних методів навчання (табл. 1). Основним завданням семінарських та практичних занять є поглиблення теоретичних знань, отримання та удосконалення практичних умінь та навичок з навчальної дисципліни.

Таким чином, застосування інтерактивних методів навчання (робота в малих групах, предметні екскурсії, дебати, диспути, навчальні тренінги, турніри, різні види ігор, вправи, задачі, проблеми та ін.) слугує методами перевірки засвоєння студентами нового чи вивченого матеріалу.

Практика свідчить, що доцільному використанню інтерактивних методів навчання при підготовці до семінарських і практичних занять із зоопсихології та порівняльної психології передують ґрунтовна підготовка викладача, попередня робота зі студентами щодо роз'яснення сутності завдань і подальшої роботи над їх виконанням.

Ефективною формою інтерактивного методу навчання є гра (ігрові технології). У психолого-педагогічній літературі теоретичний та практичний аспекти ігрової технології навчання представлені в роботах О. Бикова, В. Ортинського, В. Трайнева, В. Пугачова. На семінарських і практичних заняттях, розглядаючи теми «Стадії розвитку психіки та поведінки тварин», «Загальна характеристика психічної діяльності людини та тварин», «Особливості комунікації в тваринному світі» та ін. ігрові технології навчання у порівнянні із традиційними мають ряд переваг:

- досягається вищий рівень перцептивного спілкування, оскільки ігрові технології навчання сприяють відпрацюванню необхідних практичних умінь і навичок;
- розвиваються навички групової взаємодії;
- виконання проблемно-пошукових завдань формує у студентів відчуття самореалізації, набуваються навички психологічної готовності вирішувати нові завдання іншої складності;
- формується толерантне сприйняття й оцінювання партнера як особистості; розвиваються стратегії і тактики командної роботи.

Теоретично-змістовної та психологічно-комфортної значущості при вивченні тем «Основні форми поведінки тварин. Вроджене та набуте», «Типи поведінки тварин», «Проблема антропогенезу», «Актуальні проблеми зоопсихології та порівняльної психології» набула кейс-технологія. В основі кейс-методу лежить самостійна робота студентів у пошуку та реалізації інформації. Представлення матеріалу може реалізуватись через ігрові форми: «Два-чотири-всі разом», «Карусель», «Відкритий мікрофон», «Інтелектуальний квест», «Навчаючи вчуса».

Досвід застосування інтерактивних методів навчання у процесі викладання зоопсихології та порівняльної психології свідчить про зростання активності та зацікавленості студентів. Застосування такого психолого-педагогічного методу навчання сприяє розвитку комунікації та співпраці студентів та викладача, зростає самостійність студента у підготовці та прийнятті рішень, створюються мотиваційні умови для забезпечення продуктивного рівня підготовки студентів, побудови конструктивних та партнерських взаємин у групі.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Метод навчання є мотиватором студентів до навчання та розвитку пізнавальної діяльності. Дидактичні методи в навчально-виховному процесі виконують навчальну, розвивальну, мотиваційну і контрольну-корегуючу функції. Інтерактивні методи навчання – це модель організації пізнавальної взаємодії студентів і викладачів у навчальному процесі з метою досягнення дидактичних результатів. За такої організації навчання викладач спрямовує роботу кожного студента через індивідуальні та групові завдання. Застосування інтерактивних форм навчання ґрунтується на принципах інтеракції та перцепції: багатостороння комунікація, взаємодія і взаємонавчання студентів, кооперативна модель навчальної діяльності.

Перспективою подальшого дослідження стане вивчення соціально-психологічних особливостей застосування проектно-технології у формуванні самосвідомості студентської молоді та Я-концепції особистості.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови/ Уклад. і голов. ред.. В.Т.Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ – «Перун», 2003.-1440с.
2. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / В.Л. Ортинський. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.

3. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. / Пометун О., Пироженко Л. – Київ, 2002. – 135 с
4. Сіроштан О.В. Інтерактивні методи навчання в процесі професійної підготовки майбутніх соціальних працівників / О. В. Сіроштан // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2012. – № 1. – С. 85-90.

References transliterated

1. Velikiy tlumachniy slovník suchasnoyi ukrayinskoyi movi/ Uklad. i golov. red.. V.T.Busel. – K.; Irpin: VTF – «Perun», 2003.- 1440 s.
2. Ortinskiy V.L. Pedagogika vischoyi shkoli: navch. posib. [dlya stud. visch. navch. zakl.] / V.L. Ortinskiy. – K.: Tsentr uchbovoyi literaturi, 2009. – 472 s.
3. Pomետun O. Interaktivni tehnologii navchannja: teorija, praktika, dosvid. / Pomետun O., Pirozhenko L. – Kіiv, 2002. – 135 s.
4. Siroshтан O.V. Interaktivni metodi navchannja v procesi profesijnoi pidgotovki majbutnih social'nih pracivnikiv / O. V. Siroshтан // Social'na pedagogika: teorija ta praktika. – 2012. – № 1. – S. 85-90.

УДК 371.015.3

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЛІНІЇ ЖИТТЕВОГО ПРОЕКТУ ОСОБИСТОСТІ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

О.М. Гріньова

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри теоретичної та консультативної психології факультету психології
Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова,
grineva_olga@ukr.net

Гріньова О.М. Психологічні особливості становлення професійної лінії життєвого проекту особистості юнацького віку. У статті досліджується проблема становлення професійної лінії життєвого проекту юнаків. Представлено результати теоретичного аналізу наукових досліджень з проблем професійного розвитку особистості. Виявлено, що сензитивним періодом становлення професійного самовизначення, спрямованості, проектування професійного майбутнього людиною є юнацький вік. Проаналізовано наукові позиції сучасних вчених до вивчення проблем професійних цінностей, самовизначення й стратегії міжособистісної взаємодії особистості пізнього юнацького віку як складових професійної лінії її життєвого проекту. Сконструйовано комплекс психодіагностичних методик для вивчення особливостей становлення основних структур професійної лінії життєвого проекту людини упродовж пізньої юності. Наведено результати здійсненого експериментального дослідження. Встановлено, що розгортання структур професійної лінії життєвого проекту студентів відбувається нерівномірно. Переосмислення юнаками цінностей та інших когніцій професійного саморозвитку в пізній юності сприяє подальшій активізації досліджуваного психічного утворення у другій половині пізньої юності.

Ключові слова: проектування життєвого шляху, лінія життєвого проекту, ціннісні орієнтації, професійна спрямованість, особистість, юнацький вік.

Grinova, O.M. Psychological features of professional line of personality of youth age life project's development. The problem of life design project's professional line development of personality of youth age is considered in the article. It is appeared, that sensitive age stage of professional self-determination, professional directionality, design of personality's professional future is youth age. Professional growth of modern young people is close related to special features of their personality, moral and spiritual development. Pointes of view of modern scientists about problems of professional values, self-determination, professional directionality as structura components of life design project's professional line of young people are analyzed. It is appeared, that as altruistic, as selfish values of professional activity, have high importance for youngsters. Problems of professional self-determination, directionality as phenomenons of personality's youth age life way design are analyzed. The complex of psychological diagnostic methodics for research of special features of main life design project professional line structure's development of youth is constructed. Results of experimental research of this phenomenon are represented. It is appeared, that on the verge of early and elder youth age, level of life design project's professional line development is medium. Reframe of values and other cognitions of professional development cause further activation of this mental formation in second half of elder youth age. Majority of students even on the elder youth age end don't achieve high level of project's professional line development. It cause nessesarity of development and implementation in the practice of modern high education institution's work a different programs of active cosial and psychological coach, systems of psychological approval of student's design project's professional line development.

Keywords: life way design, line of life project, value orientations, professional self-determination, personality, youth age.

Постановка проблеми. В умовах стрімких соціально-політичних та економічних змін сучасного українського суспільства, висока динаміка ринку праці та постійне зростання вимог не